

Red een Kind Positie Paper | Tweede Kamer der Staten Generaal | 27 maart 2019

Aan de leden van de Algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Met interesse heeft Red een Kind de initiatiefnota van het lid Van Haga *“Een goede bedoeling is niet altijd een goed idee: een voorstel tot bestrijding van weeshuistoerisme”* gelezen. We vinden het heel positief dat er aandacht wordt gevraagd in de Tweede Kamer voor de kwetsbare positie van kinderen in tehuizen.

Red een Kind is een christelijke, internationale ontwikkelings- en noodhulporganisatie. Red een Kind biedt al vijftig jaar toekomst aan kinderen in nood. In het begin via tehuizen maar, met voortschrijdend inzicht, werd de transitie gemaakt naar dorpsprogramma's. Door kwetsbare gezinnen en gemeenschappen veerkracht te geven, zijn ze in staat om zélf hun omstandigheden te verbeteren en zo uit de armoede te groeien.

Uitbuiting en onderontwikkeling

Red een Kind onderschrijft de analyse uit de initiatiefnota dat weeshuizen plaatsen kunnen zijn waar misbruik wordt gemaakt van de kwetsbare en afhankelijke positie van kinderen. Ook onderkennen we dat er veel betrokkenheid is bij kindertehuizen via sponsoring en vrijwilligerswerk. Daarnaast stelt de nota dat ruim tachtig procent van de kinderen in weeshuizen één of beide ouders nog heeft maar vaak vanwege schrijnende armoede, of erger nog, ten bate van sponsors en vrijwilligers in weeshuizen terecht komen. Dat is ook de ervaring van Red een kind: ouders zien vaak door armoede geen weg om hun kinderen te onderhouden en brengen hen naar een weeshuis. Daardoor was in heel veel gevallen slechts een paar procent van de kinderen echt wees.

Hoewel Red een Kind ook voorstander is van de afbouw van weeshuizen, herkennen wij ons niet het beeld dat in alle weeshuizen sprake is van wanpraktijken. In veel weeshuizen is er goede zorg en liefde voor kinderen in diepe armoede. Zeker voor kinderen met een handicap waren vroeger de overlevingskansen buiten een tehuis heel erg klein. In de nota kan er wat Red een Kind betreft meer nuance gebracht worden in het geschetste beeld.

Toch ontkennen we niet dat de afbouw van tehuizen belangrijk is. **Ook in tehuizen waar geen sprake is van uitbuiting of verwaarlozing hebben kinderen zonder vaste familiestructuren en een-op-eenzorg sneller een ontwikkelingsachterstand en psychische en sociale problemen.** In het ergste geval leidt het opgroeien in een tehuis tot onthechting¹. Onderzoek wijst uit dat de hersenontwikkeling van kinderen die geen constante directe zorg en persoonlijke aandacht krijgen, achterblijft bij die van kinderen in gezinnen. Naast al deze problemen zijn kinderen vaak volstrekt niet voorbereid om toe te treden tot de maatschappij. Als ze rond volwassen leeftijd uit het weeshuis komen, zijn zij vaak vervreemd van hun familie, cultuur en samenleving.

Rol van kerken

In de nota wordt gesteld dat in Australië meer dan vijftig procent van de kerk- en moskeegangers doneert aan wees- en kindertehuizen, dat vanuit kerken veel linken zijn met weeshuizen en dat weeshuistoerisme vanuit kerken wordt aangemoedigd. Als christelijke ngo herkennen we dat er veel betrokkenheid is bij ontwikkelingswerk onder onze achterban. **Personen met een kerkelijke of religieuze achtergrond zijn een belangrijke groep van gevers aan ontwikkelingswerk**². Vanuit de religieuze overtuiging dat het de taak is om te zorgen voor de meest kwetsbaren is er binnen religieuze organisaties veel gewerkt met (wees)kinderen. Goed onderwijs voor kinderen is historisch gezien een belangrijke drijfveer geweest voor veel kerkelijke organisaties om weeshuizen te ondersteunen.

¹ Lumos. 2018. Putting child protection and family care at the heart of EU External Action

² Volgens onderzoek uit 2017 geeft 50% van de protestanten in Nederland meer dan €50,- per jaar aan goede doelen, tegenover 10% van seculiere of Katholieke gevers. <https://www.dedikkeblauwe.nl/news/christenen-geven-meer-aan-goede-doelen>

Wel wil Red een Kind sterk stellen dat de grote christelijke ngo's in Nederland weeshuistoerisme op geen enkele manier aanmoedigen. Ook binnen kerken is er de afgelopen jaren steeds meer aandacht gekomen voor het belang van goede zorg voor kinderen, kindbescherming en alternatieve zorg voor kinderen. De Wereldraad van Kerken heeft in 2017 de "*Commitments to Children*" opgesteld die breed gesteund worden door kerkgenootschappen wereldwijd³. Een van de *commitments* richt zich specifiek op het feit dat een liefdevolle gezin de beste omgeving is voor kinderen en dat kerken moeten streven naar het waarborgen van deze gezinssetting voor kinderen. **Christelijke ngo's zijn zowel in Nederland als in ontwikkelingslanden actief in het versterken van bewustwording over het afschaffen van weeshuizen juist door aandacht te hebben voor het belang van een gezinssetting voor een kind.** Het is dan ook erg positief en belangrijk dat de nota aandacht heeft voor bewustwording. Red een Kind roept op om daarin ook samen te werken met christelijke organisaties in Nederland.

Van symptoombestrijding naar oorzaakbestrijding

Samen met onze achterban steunde Red een Kind vele jaren weeshuizen. We zijn gestopt met het ondersteunen van weeshuizen vanaf 2006 en zijn ons gaan richten op het verbeteren van de zorg van kinderen in gezinnen. Dit kwam door voortschrijdend inzicht in de problematiek die in de nota wordt geschetst, en beter inzicht in de situatie van kinderen die leven in armoede. Deze afbouw hebben wij niet van het een op het andere moment gedaan, maar in een tijdsbestek van tien jaar. Omdat we een heel betrokken achterban hebben die lange tijd de tehuizen had gefinancierd was het essentieel met kerken en sponsors in gesprek te gaan. Ook dit kostte tijd, maar we waren hierin wel succesvol.

Kinderen kan je niet ineens op straat zetten, en ook de visie van betrokkenen is niet binnen een jaar veranderd. Afbouw moet daarom altijd met beleid gebeuren, met het welzijn van het kind voorop.

De belangrijkste reden voor Red een Kind om te stoppen was dat weeshuizen uiteindelijk een vorm van symptoombestrijding zijn van andere diepliggende problemen. Armoede, gebroken gezinnen, sociaal-psychische problemen bij kinderen of het onvermogen om voor kinderen te zorgen zijn vaak redenen waarom kinderen in tehuizen belanden. Red een Kind richt zich daarom tegenwoordig op maximale *empowerment* van kinderen en jongeren, zodat zij later zelf in het onderhoud van zichzelf en hun (toekomstige) gezin kunnen voorzien. Willen we de kinderen in deze wereld écht helpen en ondersteunen, dan moeten we hen, maar vooral hun ouders versterken zodat gezinnen een stabiel inkomen hebben, kinderen veilig zijn in het gezin en daarnaast dat er toegang is tot voorzieningen als onderwijs, gezondheidszorg en veilig voedsel. Red een Kind pleit daarom voor meer aandacht voor het versterken van sociale en economische weerbaarheid van gezinnen en families.

Versterk lokale gemeenschappen

Niet alles kan vanuit Nederland worden opgelost. Weeshuizen worden vaak door lokale organisaties en particulieren gesteund. Om weeshuistoerisme en misstanden tegen te gaan is het dus belangrijk de oorzaken aan te pakken en ouders en gemeenschappen te versterken zodat ze hun kinderen zelf kunnen opvoeden. Daarnaast is het ontzettend belangrijk om overheden te ondersteunen in het strafbaar stellen van instituten en weeshuizen die niet voldoen aan de Internationale Conventie voor de Rechten van het Kind. Uiteindelijk moeten overheden zelf alternatieve zorg kunnen bieden aan wezen en de capaciteit hebben om gezinsvervangende zorg aan te bieden aan kinderen. **Om de vicieuze cirkel van weeshuisuitbuiting te stoppen zijn sterke gemeenschappen nodig en ouders die zelf voor hun eigen kinderen kunnen en willen zorgen.** Onder maatregel 4: "*Maak het bestrijden van weeshuistoerisme een onderdeel van het beleid van de komende jaren*" in de nota (p.12) stelt Red een Kind dan ook voor te focussen op het ondersteunen van *community-based approaches*.

Een actieve agenda voor bestrijding van weeshuizen

Red een Kind is positief over de zeven voorgestelde maatregelen in de initiatiefnota. In het bijzonder denken we dat punten twee en vier een grote impact hebben om weeshuizen en weeshuistoerisme aan te pakken. Zoals hierboven uiteengezet is bewustwording van de noodzaak van een gezin voor een goede kindontwikkeling een heel belangrijk middel. Ook een sterke Nederlandse beleidsinzet op het bestrijden van weeshuistoerisme door het versterken van overheden, en systemen van alternatieve zorg – zoals *community-based approaches* – juicht Red een Kind van harte toe.

³ WCC. 2017. Churches' Commitments to Children.